



Evropska unija



Ministarstvo javne uprave

# **MONITORING**

## **PRAVILNIK O OBILJEŽAVANJU**

### **PROIZVODA BRAJEVIM PISMOM**

**Autori**



**Savez slijepih Crne Gore**



U cilju stvaranja uslova za pristupanje Evropskoj uniji Crna Gora je u procesu harmonizacije propisa sa evropskim zakonodavstvom. Donošenje Zakona o zaštiti potrošača ("Službeni list Crne Gore", br. 002/14 od 14.01.2014) može se shvatiti kao korak naprijed na evropskom putu Crne Gore. Ovaj zakon posebno ističe zaštitu potrošača pri kupovanju robe široke potrošnje i pružanju usluga.

Posebno se ističe član 7: “ (1) Trgovac ne smije da stavi u promet robu na kojoj nije istaknuto obavještenje sa podacima o robi (u daljem tekstu: obavještenje o robi), u skladu sa zakonom.

(2) Trgovac je obavezan da vidno istakne obavještenje o sadržaju GMO (genetskimodifikovanih organizama) u proizvodima koji služe za ljudsku ishranu. Isto obavještenje je dužno da istakne i kod proizvoda namijenjenih za prehranu domaćih životinja ili njihov uzgoj;

(3) Ako posebnim zakonom nije drukčije propisano, obavještenje o robi obavezno sadrži:

1) naziv pod kojim se roba prodaje i trgovačko ime, ako postoji;

2) naziv i sjedište proizvođača;

3) naziv i sjedište uvoznika, ako se radi o robi iz uvoza;

4) naziv države porijekla robe;

5) podatke o količini, sastavu, kvalitetu, tipu i modelu robe, datumu proizvodnje i roku upotrebe, načinu upotrebe, održavanju i čuvanju robe i upozorenje o mogućim rizicima vezanim za pravilnu i nepravilnu upotrebu robe, u zavisnosti od prirode robe.

(4) Podaci u obavještenju o robi moraju biti odštampani, napisani čitko, jasno, razumljivo i lako uočljivim štampanim slovima na crnogorskom jeziku, *kao i na odgovarajućem znakovnom jeziku koji koriste slabovide osobe.*

(5) Zabranjeno je uklanjanje ili mijenjanje podataka iz obavještenja o robi, kao i isticanje neistinitih podataka.

(6) Odredbe st. 1 do 4 ovog člana primjenjuju se i na usluge, na način da se obavještenje o uslugama, uključujući i upozorenja o rizicima koji su povezani sa pružanjem usluge ističe na mjestu pružanja, odnosno ponude usluge ili na drugi potrošaču dostupan način.“

U stavu 4 i 6 po prvi put se pominje obilježavanje proizvoda za osobe sa oštećenjem vida. Usvajanje ovog Zakona kao korak naprijed u poštovanju UN Konvencije o pravima OSI. Djelovalo je afirmativno *što je Crna Gora ne samo prva balkanska, već i evropska država koja je usvojila ovakvo zakonsko rješenje.*

Zakon je tumačen tako da svi proizvodi moraju biti obilježeni Brajevim pismom što je predstavljalo navodno „biznis barijeru“, te se shodno tome pristupilo njegovim izmjenama.

*Izmjenama Zakona od 01.08.2015. godine u članu 7, stav 5 i 6, navodi se:*

„(5) Podaci u obavještenju o robi iz stava 3 ovog člana na određenim proizvodima i u određenim objektima moraju da budu istaknuti i na Brajevom pismu.

(6) Listu proizvoda i način isticanja obavještenja iz stava 5 ovog člana, kao i vrste objekata u kojima podaci u obavještenju o robi moraju biti istaknuti i na Brajevom pismu propisuje organ državne uprave nadležan za poslove zaštite potrošača (u daljem tekstu: Ministarstvo).“

Izmjene Zakona o zaštiti potrošača iz 2015. godine, bile su povod za donošenje PRAVILNIKA O LISTI PROIZVODA I NAČINU ISTICANJA OBAVJEŠTENJA O ROBI NA BRAJEVOM PISMU, koji je u suprotnosti sa Zakonom na osnovu koga je donijet.

Proizvodi za koje se ističe obavještenje o robi na Brajevom pismu

## Član 2

Proizvodi, za koje se obavještenja o robi ističu na Brajevom pismu su:

1) šampon zapremine veće od 0,5 litara i

2) tečni deterdžent zapremine veće od 0,5 litara.

Način isticanja podataka u obavještenju o robi

### Član 3

Podaci u obavještenju o robi na određenim proizvodima ističu se na Brajevom pismu jasno nedvosmisleno, razumljivo, i lako dostupno slabovidim licima koja se služe Brajevim pismom, i koji ne dovode u zabludu potrošača u pogledu robe na koju se odnosi.

Donosioci Pravilnika, ovakvim Pravilnikom nijesu bili zadovoljni pa je uslijedila izmjena istog 2017. godine

PRAVILNIK O LISTI PROIZVODA, NAČINU ISTICANJA I VRSTI OBJEKATA U KOJIMA SE ISTIČU OBAVJEŠTENJA O ROBI NA BRAJEVOM PISMU

### Član 2

Proizvodi za koje se obavještenja o robi ističu na Brajevom pismu su:

- 1) tečni šampon za pranje kose, zapremine veće od 0,5 litara; i
- 2) tečni deterdžent za pranje veša i suđa, zapremine veće od 0,5 litara.

### Član 3

Podaci u obavještenju o robi na proizvodima iz člana 2 ovog pravilnika, ističu se na Brajevom pismu jasno, nedvosmisleno, razumljivo i lako dostupno slabovidim licima koja se služe Brajevim pismom, i na način da ne dovodi u zabludu potrošača u pogledu robe na koju se odnosi.

U prodajnim objektima čija je površina veća od 500m<sup>2</sup>, trgovac treba da istakne obavještenje o robi na Brajevom pismu na minimum petini proizvoda iz člana 2 ovog pravilnika.

Ovakvim Pravilnikom vrši se neposredna diskriminacija sa sledećih razloga. U svim djelovima grada, nema velikih prodajnih objekata, pa ko hoće da kupi navedene proizvode, mora platiti usluge taksi prevoza do velikog marketa, čime

se povećavaju troškovi ovih osoba. Takođe, manje opštine u Crnoj Gori, poput: Šavnika, Plužina, Petnjice, Plava, Gusinja i drugih, uopšte nemaju velike markete, te se tako osobe sa invaliditetom koje stanuju na ovim područjima sasvim otvoreno i direktno diskriminišu i izlažu dodatnim troškovima, ukoliko žele kupiti proizvode obilježene Brajevim pismom. Pritom, veliki marketi su neprilagođeni za samostalno kretanje osoba sa teškim oštećenjem vida, usled nepostojanja taktilnih traka vodilja, a određivanje zapremine proizvoda veća od 0,5 litara onemogućava osobu sa oštećenim vidom da vrši izbor proizvoda, jer svih proizvoda nema u navedenoj zapremini. Kad bi ih i bilo, cijena bi bila veća, što je u suprotnosti sa članom 21 Zakona o ratifikaciji UN Konvencije o pravima lica sa invaliditetom, gdje stoji:

„Države potpisnice preduzeće sve odgovarajuće mjere kako bi osigurale da lica sa invaliditetom mogu da ostvare slobodu izražavanja i mišljenja, uključujući slobodu traženja, primanja i širenja informacija i ideja na osnovama jednakosti sa drugima kroz upotrebu svih oblika komunikacije definisanih u članu 2 ove Konvencije, po izboru lica sa invaliditetom, uključujući:

(a) Pružanje licima sa invaliditetom informacija namijenjenih opštoj javnosti na blagovremen način i bez dodatnih troškova po lica sa invaliditetom u pristupačnim formatima i tehnologijama primjerenim različitim vrstama invalidnosti;

(c) Pozivanje da privatna lica i organizacije koje pružaju usluge opštoj javnosti, uključujući kroz upotrebu interneta, pružaju informacije i usluge u pristupačnim formatima koje lica sa invaliditetom mogu koristiti;“

Ovakav Pravilnik je u suprotnosti i sa članom 11 Zakona o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom u kome se navodi:

„Diskriminacijom u pristupu dobrima, uslugama u javnom i privatnom sektoru i robi, po nekom od osnova iz člana 2 stav 2 ovog zakona, smatra se:

- 1) otežavanje ili onemogućavanje pristupa dobrima, uslugama u javnom i privatnom sektoru i robi;
- 2) odbijanje pristupa dobrima, uslugama u javnom i privatnom sektoru i robi;
- 3) postavljanje uslova prilikom pristupa dobrima, uslugama u javnom i privatnom sektoru i robi, koji se ne traže od drugih lica ili grupe lica;

4) namjerno kašnjenje ili odlaganje pristupa dobrima, uslugama u javnom i privatnom sektoru i robi, iako je lice ili grupa lica zatražila i ispunila uslove za blagovremeni pristup tim dobrima, uslugama i robi, prije drugih lica ili grupe lica.“

Međutim, da i ne postoji Zakon o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom i Zakon o zaštiti potrošača, u članu 9 Ustava Crne Gore je jasno navedeno da ratifikovani međunarodni ugovori imaju primat nad domaćim zakonodavstvom i da se neposredno primjenjuju kada odnose uređuju drugačije od unutrašnjeg zakonodavstva.

Crna Gora je među prvima potpisala i ratifikovala pomenutu UN Konvenciju. Navedeni Pravilnik štiti pojedince i velike trgovačke lance, koji imaju monopol na tržištu i čine sve da onemoguće primjenu Zakona pa i ovog Pravilnika, koji iako je broj proizvoda sveo na minimum, ipak se ne poštuje. Obilježavanje samo 1/5 proizvoda ograničava mogućnost nalaženja istog. U proteklom periodu, pokazali smo da nije tehnički neizvodljivo obilježiti proizvode na Brajevom pismu i da možemo odštampati dovoljan broj naljepnica. Obilježavanje bi moglo biti izvršeno na samoj ambalaži proizvoda, a dokaz za to je činjenica da se pri dnu na svim staklenim ambalažama (flaše, tegle) nalaze tačkice koje odgovaraju veličini Brajeve tačkice. Na isti način bi se mogao obilježiti naziv proizvoda na Brajevom pismu, ukoliko postoji dobra volja i zainteresovanost relevantnih subjekata. Predstavnic Saveza slijepih su nebrojeno puta nudili stručnu pomoć i idejna rješenja, ali sa druge strane nije bilo dovoljno volje. Da naljepnice ne predstavljaju nikakvu biznis barijeru, govore činjenice:

Prosječan broj naljepnica sa nazivom proizvoda na Brajevom pismu koje smo na mjesečnom nivou štampali za određenog distributera tj. proizvođača po pojedinačnom proizvodu je:

3 distributera od 1000 do 1500 naljepnica;

2 distributera od 500 do 1000 naljepnica;

8 distributera od 100 do 500 naljepnica;

12 distributera manje od 100 naljepnica.

Prosječan trošak koji su na mjesečnom nivou imali distributeri tj. proizvođači po pojedinačnom proizvodu je:

1 distributer od 20 € do 25 €;

3 distributera od 15 € do 20 €;

1 distributer od 10 € do 15 €;

7 distributera od 5 € do 10 €;

13 distributera manje od 5 €.

Lako je zaključiti da ovi iznosi ne predstavljaju udar na budžet, ako se uporede sa troškovima za proizvode i realnim profitom, izgledaju potpuno beznačajno.

Kako Ministarstvo ekonomije stoji iza Zakona o zaštiti potrošača, Savez slijepih Crne Gore se više puta obraćao Ministarstvu u cilju iniciranja izmjena Pravilnika. Odgovor nije dobijen a jasno je da se navedenim Pravilnikom vrši neposredna diskriminacija a i pored toga Pravilnik je u suprotnosti sa Zakonom jer Pravilnik kao akt manje pravne snage ne može davati manje prava od samog Zakona. Zato je Savez slijepih Crne Gore podnio Ombudsmanu pritužbu jer Zakon ima smisla samo ako se primjenjuje.

Iz odgovora Ombudsmana vidi se da je sproveden Ispitni postupak u kom je Ministarstvo ekonomije primjenu člana 7 Zakona o zaštiti potrošača objasnilo kao biznis barijeru, a nepostupanje po Zakonu opravdava se tehničkim nemogućnostima i nepostojanjem uporednih rješenja. Iz odgovora se vidi da je utvrđeno da je pravilnik u suprotnosti sa Ustavom CG, Zakonom o zaštiti potrošača, Zakonom o zabrani diskriminacije i Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom, međunarodnim propisima (Konvencija o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda (Rim, 4. novembra 1950.), Protokol broj 12 uz Evropsku konvenciju o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda, Konvencija UN-a o pravima lica sa invaliditetom).

U odgovoru Zaštitnik je posebno istakao: „Zaštitnik ne spori da je važećim Zakonom o zaštiti potrošača ostavljena mogućnost organu državne uprave nadležnom za poslove zaštite potrošača (Ministarstvu) da propiše način isticanja obavještenja o robi na Brajevom pismu na određenim proizvodima i u određenim objektima. Međutim, lista od samo dva proizvoda zapremine veće od 0,5 l čija obavještenja se mogu isticati samo u prodajnim objektima čija je površina veća od 500m<sup>2</sup> i na minimum petini proizvoda predstavlja ograničavajući faktor u dostupnosti proizvoda i usluga osobama sa oštećenjem vida kako sa stanovišta broja i namjene utvrđenih proizvoda tako i sa stanovišta rasprostranjenosti objekata u kojima se isti mogu nabaviti.

Ne ulazeći u tumačenje tehničkih/praktičnih barijera za isticanje obavještenja o robi na Brajevom pismu, o kojima je bilo riječi u izjašnjenju Ministarstva ekonomije, Zaštitnik ukazuje da pitanje tehničkih poteškoća ne predstavlja dovoljno i razumno opravdanje za restriktivan pristup u utvrđivanju liste od samo dva proizvoda. Shodno međunarodnim standardima i važećem antidiskriminacionom zakonodavstvu u Crnoj Gori obaveza je države, da u komunikaciji sa relevantnim institucijama, privrednim akterima i uz bliske konsultacije i aktivno učešće osoba sa invaliditetom, pokaže minimum spremnosti u zaštiti prava osoba sa invaliditetom, odnosno zaštiti prava potrošača osoba sa oštećenjem vida.

Polazeći od utvrđenih činjenica i okolnosti nesporno proizilazi da su odredbe Pravilnika o listi proizvoda, načinu isticanja i vrsti objekata u kojima se ističu obavještenja o robi na Brajevom pismu diskriminatorne prema osobama sa oštećenjem vida i suprotne odredbama zakona kojima se zabranjuje diskriminacija i garantuje jednakost osoba sa invaliditetom, a pozivajući se na standarde Konvencije UN-a o pravima lica sa invaliditetom na čiju punu primjenu se obavezala država Crna Gora.“

Kako je utvrđeno da je Pravilnik diskriminatoran u odnosu na osobe sa oštećenjem vida Zaštitnik je dao

## **PREPORUKE**

- Da preispita odredbe važećeg Pravilnika o listi proizvoda, načinu isticanja i vrsti objekata u kojima se ističu obavještenja o robi na Brajevom pismu ("Službeni list Crne Gore", br. 030/17), poštujući načela jednakosti i nediskriminacije osoba sa oštećenjem vida, a imajući u vidu odredbe Ustava Crne Gore i Zakona o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom o posebnim mjerama i propisima u funkciji afirmacije prava ovih osoba.

- Da u saradnji sa Ministarstvom za ljudska i manjinska prava Vlade Crne Gore usaglasi način ostvarivanja prava osoba sa oštećenjem vida u području nabavke dobara i usluga, kada se to tiče isticanja obavještenja o robi na Brajevom pismu, kako bi bilo razumno prihvatljivo za osobe sa oštećenjem vida i dovelo do suštinske jednakosti potrošača, bez obzira na lična svojstva utvrđena u čl. 2 st. 2 Zakona o zabrani diskriminacije. Ovaj postupak bi morao obuhvatiti i konsultacije sa civilnim sektorom koji zagovara prava osoba sa invaliditetom kako bi se obezbijedili valjani inputi za zahtjeve i potrebe ove kategorije lica.



Ministarstvo ekonomije je dužno, u roku od 60 dana od dana prijema mišljenja, dostaviti izvještaj o radnjama i mjerama preduzetim radi izvršenja preporuke.

Preporuke Ombudsmana uticale su da Ministarstvo ekonomije koje je donosilac Pravilnika razmotri njegovu izmjenu. U julu 2019. godine donijet je:

## PRAVILNIK O IZMJENAMA PRAVILNIKA O LISTI PROIZVODA, NAČINU ISTICANJA I VRSTI OBJEKATA U KOJIMA SE ISTIČU OBAVJEŠTENJA O ROBI NA BRAJEVOM PISMU

### Član 1

U Pravilniku o listi proizvoda, načinu isticanja i vrsti objekata u kojima se ističu obavještenja o robi na Brajevom pismu ("Službeni list CG", broj 30/17) član 2 mijenja se i glasi:

„Proizvodi za koje se obavještenja o robi ističu na Brajevom pismu su:

- 1) sredstva za ličnu higijenu;
- 2) sredstva za higijenu prostora.“

### Član 2

U članu 3 stav 2 mijenja se i glasi:

„U prodajnim objektima u kojima se nalaze proizvodi iz člana 2 ovog pravilnika, trgovac treba da:

- 1) istakne obavještenje na Brajevom pismu na minimum 50% proizvoda;
- 2) obezbijedi da u prvom redu izloženih proizvoda na polici, bude izložen najmanje jedan artikal sa nazivom proizvoda na Brajevom pismu.“

Analizom izmjena Pravilnika se vidi da je broj proizvoda proširen na sve proizvode za ličnu higijenu i higijenu prostora. Uklonjene su diskriminatorne norme da se ovi proizvodi moraju nalaziti u objektima površine preko 500m<sup>2</sup> i ne obilježava se 1/5 proizvoda već 50%. Ovaj Pravilnik je napredak u odnosu na rješenja u ranijim Pravilnicima iako bi lista proizvoda trebala da bude znatno šira jer je cijena naljepnica minimalna i ne predstavlja nikakvu biznis barijeru. U cilju poštovanja Pravilnika SSCG je podnio više prijava Upravi za inspeksijske poslove. Uprava je sprovela postupak i utvrdila nezakonito postupanje i preduzela mjere kako ni se isto otklonilo. Kako bi dobili informaciju da li su uložene žalbe SSCG je uputio Ministarstvu ekonomije Zahtjev za slobodan pristup informacijama, za koji nije dobijen odgovor.

SAVEZ SLIJEPIH CRNE GORE  
BROJ: 19- 104  
07.10.2019. godine  
Podgorica, Njegoševa 6  
Tel: 665-368 i fax: 665-377  
E-mail: savezsljepihcg@gmail.com  
Web site: www.ss-cg.org

## **MINISTARSTVO EKONOMIJE**

### **ZAHTJEV ZA SLOBODAN PRISTUP INFORMACIJAMA**

Poštovani/a,

U skladu sa članom 13 Zakona o slobodnom pristupu informacijama podnosimo zahtjev za dostavljanje sledećih informacija:

Savez slijepih Crne Gore je Upravi za inspekcijske poslove podnio više inicijativa zbog nepoštovanja člana 7 stav 5 Zakona o zaštiti potrošača i Pravilnika o o listi proizvoda, načinu isticanja i vrsti objekata u kojima se ističu obavještenja o robi na Brajevom pismu, od strane vlasnika trgovinskih lanaca u maloprodajnim objektima.

Podnijete su sledeće inicijative: 0301/2018-10479, 0301/2018-10485, 0301/2018-10486, 0301/2018-10487, 0301/2018-10488 od od 26.12.2018. godine, 0301/2018-10487/3 od 25.01.2019. godine, 0301/2019-2493 od 28.03.2019.god, 0301/2018-10489; 0301/2018-10490; 0301/2018-0492 i 0301/2018-10493 od 27.12.2018. godine, 0301/2019-4388 od 07. 06. 2019. godine, broj: 0301/2019-4389 od 07. 06. 2019.godine, broj: 0301/2019-4382 od 07. 06. 2019. godine, broj: 0301/2019-4396 od 07. 06. 2019. godine, broj: 0301/2019-4380 od 07. 06. 2019 godine, broj: 0301/2019-4385 od 07. 06. 2019. godine, broj: 0301/2019-4370 od 07. 06. 2019. godine, broj: 0301/2019-4376 od 07. 06. 2019. godine, broj: 0301/2019-4394 od 07. 06. 2019. godine, broj:0301/2019-4409 od 10. 06. 2019. godine, broj: 0301/2019-4408 od 10. 06. 2019. godine, broj: 0301/2019-4404 od 10. 06. 2019. godine, broj: 0301/2019-4381 od 07. 06. 2019. godine, broj: 0301/2019-4390 od 07. 06. 2019.godine, broj: 0301/2019-4412 od 10. 06. 2019. godine, broj: 0301/2019-4411 od 10. 06.

2019. godine, broj: 0301/2019- 4395 od 07. 06. 2019. godine, broj: 0301/2019-4387 od 07. 06. 2019. godine, broj: 0301/2019-4377 od 07. 06. 2019 godine, broj: 0301/2019-4379 od 07. 06. 2019. godine, broj: 0301/2019-4374 od 07. 06. 2019. godine, broj: 0301/2019-4410 od 10. 06. 2019. godine, broj: 0301/2019-4407 od 10. 06. 2019. godine i broj: 0301/2019-4384 od 07. 06.2019.godine, 0301/2019-4373 od 07. 06. 2019. godine i broj: 0301/2019-4383 od 07.06.2019 godine, br.0301/2019-376, 0301/2019-379, 0301/2019-380, 0301/2019-377, 0301/2019-368, 0301/2019-370, 0301/2019-371, 0301/2019-373, 0301/2019-374, 0301/2019-369, 0301/2019-372, 0301/2019-475 od 22.01.2019 godine i 0301/2019-477, 0301/2019-479, od 25.01.2019 godine.

Navedene inicijative ukazuju da u maloprodajnim objektima nema odgovarajući broj proizvoda obilježen na Brajevom pismu.

Postupajući po ovim inicijativama Uprava za inspekcijske poslove nas je obavijestila o utvrđenim nepravilnostima i preduzetim mjerama. Preduzete mjere se odnose na povlačenje proizvoda, pokretanje prekršajnog postupka i novčane kazne.

Obzirom da su pravni subjekti imali pravo da ulože žalbu molimo Vas da nas informišete o sledećem:

- koliko je žalbi uložno
- da li je i kako okončan drugostepeni postupak.

S poštovanjem,

Izvršni direktor,  
Goran Macanović

Tokom trajanja projekta, ali i pripreme za monitoring, Savez slijepih je predao na desetine prijave Upravi za inspekcijske poslove. Primjer jedne prijave u nastavku.<sup>1</sup>

**UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE**  
**Sanitarna inspekcija**

**P R I J A V A**

**KRŠENJE ZAKONA O ZAŠTITI POTROŠAČA I ZAKONA O ZABRANI  
DISKRIMINACIJE LICA SA INVALIDITETOM**

**NEOBILJEŽAVANJE PROIZVODA BRAJEVIM PISMOM**

Poštovani/a,

Upućujemo Vam prijavu za sprovođenje inspekcijskog nadzora zbog kršenja Zakona o zaštiti potrošača, član 7 i Zakona o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom, član 14, koji se odnose na obilježavanje proizvoda Brajevim pismom, odnosno na dostupnost usluga i dobara pod jednakim uslovima.

Naime, naši volonteri su dana 18.12.2019. godine, posjetili objekat Supermarket Voli, Ul Miloša Tošića bb Pljevlja, i tom prilikom ustanovili da proizvod „Domestos original fresh tamno plavi 750L" nije obilježen Brajevim pismom, čime su prekršeni pozitivni propisi države.

Molimo vas da postupite u skladu sa ovlašćenjima iz Zakona i preduzmete odgovarajuće mjere protiv onih koji se o njega oglašavaju.

S poštovanjem,

Savez slijepih Crne Gore

---

<sup>1</sup> Tokom 2019.godine poslata je 271 prijava UIP.

Na sve inicijative Saveza slijepih, UIP je odgovorila.<sup>2</sup> A neki od primjera odgovora u nastavku.

CRNA GORA

VLADA CRNE GORE

UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE

Odsjek zdravstveno sanitarne inspekcije

Broj: 0301/1-2019-2

Podgorica, 11.01.2019. godine

Savez slijepih Crne Gore

Podgorica

Ulica Njegoševa br. 6

**PREDMET:** Obavještenje o izvršenom inspekcijskom nadzoru po inicijativama broj 0301/2018-10479, 0301/2018-10485, 0301/2018-10486, 0301/2018-10487, 0301/2018-10488 od 26.12.2018. godine.

Upravi za inspekcijske poslove, dostavili ste inicijative broj 0301/2018-10479, 0301/2018-10485, 0301/2018-10486, 0301/2018-10487, 0301/2018-10488 od 26.12.2018. godine navodeći sledeće: „Upućujemo vam prijavu za sprovođenje inspekcijskog nadzora zbog kršenja Zakona o zaštiti potrošača u dijelu koji se odnosi na obavezu trgovaca da „tečne deterdžente i šampone" obilježavaju po Brajevom pismu.

Molimo vas da postupite u skladu sa ovlašćenjima iz zakona i preduzmete odgovarajuće mjere protiv onih koji se o njega oglašavaju. Postupajući po predmetnim inicijativama sanitarne inspektorke su dana 11.01.2019. godine,

---

<sup>2</sup> Na pojedine inicijative predstavnici UIP-a su dali odgovore nakon deset i više dana. Obzirom da se radi o proizvodima nakon određenog vremena proizvodi su ili rasprodati, ili ih nema u istoj količini na rafu.

obavile inspekcijski nadzor u prodajnom objekatu Hard Diskont Laković u Ulici JNA br.4 Bar, koji posluje u okviru „Hard Diskont Laković" D.O.O. Podgorica i tom prilikom konstatovale sljedeće:

Na prodajnim policama u kontrolisanom objektu, sanitarna inspektorica konstatovala je sledeće: da je prodajni objekat Hard Diskont Laković u Ulici JNA br.4 u Baru površine oko 2381 m<sup>2</sup> i da se u prodajnom dijelu, na policama nalaze sledeći proizvodi: 1. Ariel - tečni deterdžent za pranje rublja, Del concentrato Mountan spring, 2000 ml, zatečena količina - 6 komada; 2. Soft Black Ravviva colore -tečni deterdžent za pranje rublja, 1000 ml, zatečena količina - 8 komada; 3. Soft Ravviva colore – tečni deterdžent za pranje rublja, 1000 ml, zatečena količina - 8 komada, 4. Soft Passione, Effetto balsamo-tečni deterdžent za pranje vune, 1000ml, zatečena količina - 7 komada; 5. Soft Carreza Lana & Delicati - tečni deterdžent za pranje rublja za bebe, 1000 ml, zatečena količina - 6 komada.

Navedeni proizvodi zatečeni na prodajnim policama nijesu imali obavještenje za potrošače koje se ističe na Brajevom pismu da bi bilo lako dostupno slabovidim licima, koja se služe Brajevim pismom, a što je propisano za navedene proizvode Pravilnikom o listi proizvoda, načinu isticanja i vrsti objekata u kojima se ističu obavještenja o robi na Brajevom pismu („Sl.list CG“, broj 030/17).

Kako je Zakonom o zaštiti potrošača članom 7 stav 5 propisano da se podaci o obavještenju o robi na određenim proizvodima i u određenim objektima moraju istaći i na Brajevom pismu, to se navedeni proizvodi privremeno stavljaju van prometa dok se ne obilježe u skladu sa propisima, o čemu je potrebno obavijestiti ovu inspekciju nakon obilježavanja.

Zbog utvrđenih nepravilnosti protiv pravnog i odgovornog lica podnijet je Zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka nadležnom Sudu.

S poštovanjem,

Sanitarna inspektorica

Mersada Sutović

CRNA GORA

VLADA CRNE GORE

UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE

Odsjek zdravstveno sanitarne inspekcije

Broj: 0301/1-2018-2

Podgorica, 14.01.2019. godine

Savez slijepih Crne Gore

Podgorica

Ulica Njegoševa br. 6

PREDMET: Obavještenje o izvršenom inspeksijskom nadzoru po inicijativama br. 0301/2018-10489; 0301/2018-10490; 0301/2018-0492 i 0301/2018-10493 od 27.12.2018. godine.

Upravi za inspeksijske poslove, dostavili ste inicijative br. 0301/2018-10489 od 27.12.2018. godine; 0301/2018-10490 od 27.12.2018. godine; 0301/2018-10491 od 27.12.2018. godine; 0301/2018-0492 od 27.12.2018. godine i 0301/2018-10493 od 27.12.2018. godine., navodeći sledeće: „Upućujemo vam prijavu za sprovođenje inspeksijskog nadzora zbog kršenja Zakona o zaštiti potrošača u dijelu koji se odnosi na obavezu trgovaca da „tečne deterđente i šampone“ obilježavaju po Brajevom pismu. Molimo vas da postupite u skladu sa ovlašćenjima iz zakona i preduzmete odgovarajuće mjere protiv onih koji se o njega oglašavaju.”

Postupajući po predmetnim inicijativama sanitarne inspektorke su dana 11.01.2019. godine, obavile inspeksijski nadzor u prodajnom objektu Hard Diskont Laković, Bulevar JNA br. 4 u Baru, koji posluje u okviru „Hard Diskont Laković“ D.O.O. Podgorica i tom prilikom konstatovale je sledeće: Da se na prodajnim policama u kontrolisanom prodajnom objektu Hard Diskont Laković Bulevar JNA br. 4, u Baru površine oko 2381 m<sup>2</sup> i da se u prodajnom dijelu, na

policama nalaze sljedeći proizvodi: 1. Pervvoll Color & fiber - tečni deterdžent za pranje veša 1,8L; 2. Perwoll Wool & Delicates - tečni deterdžent za pranje veša 1,8L; 3. AVA Esplosione Primavera - tečni deterdžent za pranje veša 1,3L; 4. Pervvoll Care & Repair- tečni deterdžent za pranje veša 1L. Navedeni proizvodi zatečen na prodajnim policama nijesu imali obavještenje za potrošače koje se ističe na Brajevom pismu da bi bilo lako dostupno slabovidim licima, koja se služe Brajevim pismom, a što je propisano za navedene proizvode Pravilnikom o listi proizvoda, načinu isticanja i vrsti objekata u kojima se ističu obavještenja o robi na Brajevom pismu („Sl.list CG“, broj 30/17).

Proizvod: Duel Gold - tečni deterdžent za pranje veša 1L imao je istaknuta obavještenja za potrošače koje se ističe na Brajevom pismu jasno, nedvosmisleno, razumljivo i lako dostupno slabovidim licima, na proizvodima i pored njih, koja se služe Brajevim pismom, i na način da ne dovodi u zabludu potrošača, a što je propisano za navedene proizvode Pravilnikom o listi proizvoda, načinu isticanja i vrsti objekata u kojima se ističu obavještenja o robi na Brajevom pismu („Sl.list CG“, broj 30/17).

Kako je Zakonom o zaštiti potrošača članom 7 stav 5 propisano da se podaci o obavještenju o robi na određenim proizvodima i u određenim objektima moraju istaći i na Brajevom pismu, te se navedeni proizvodi privremeno stavljaju van prometa dok se ne obilježe u skladu sa propisima, o čemu je potrebno obavijestiti ovu inspekciju nakon obilježavanja.

Zbog utvrđenih nepravilnosti protiv pravnog i odgovornog lica podnijet je Zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka nadležnom Sudu.

S poštovanjem,

sanitarna inspektorica

Jelena Pajović



CRNA GORA

VLADA CRNE GORE

UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE

Odsjek zdravstveno sanitarne inspekcije

Broj: 0301/1-2018-17

Podgorica, 01.02.2019. godine

Savez slijepih Crne Gore

Podgorica

Ulica Njegoševa br. 6

**PREDMET:** Obavještenje o izvršenom inspekcijskom nadzoru po inicijativi br. 0301/2018-10487/3 od 25.01.2019. godine.

Upravi za inspekcijske poslove, dostavili ste inicijative br. 0301/2018-10487/3 od 25.01.2019. godine. navodeći sledeće: „Upućujemo vam ponovljenu prijavu za sprovođenje inspekcijskog nadzora zbog kršenja Zakona o zaštiti potrošača u dijelu koji se odnosi na obavezu trgovaca da „tečne deterđzente i šampone" obilježavaju po Brajevom pismu.

Naši volonteri su dana 17.01.2019. godine ponovo posjetili objekat HDL Laković Ul. JNA Br. 4 U Baru i ustanovili da ni nakon iriopukcijskog nadzora i naloga da se proizvodi moraju povući iz prodaje i obilježiti Brajevim pismom, proizvod „Soft Passione effetto balsamo tečni deterđzent za pranje vune 1L“ se ponovo nalaze na policama istog trgovca i nijesu obilježeni Brajevim pismom. Molimo vas da postupite u skladu sa ovlašćenjima iz zakona i preduzmete odgovarajuće mjere protiv onih koji se o njega oglašavaju."

Postupajući po predmetnoj inicijativi sanitarne inspektorke su dana 31.01.2019. godine, obavile inspekcijski nadzor u prodajnom objektu Hard Diskont Laković, Bulevar JNA br. 4 u Baru, koji posluje u okviru „Hard Diskont Laković" D.O.O. Podgorica i tom prilikom konstatovale su sledeće: Da se u kontrolisanom prodajnom objektu Hard Diskont Laković Bulevar JNA br. 4, u

Baru površine oko 2381 m<sup>2</sup>, u prodajnom dijelu, na policama nije zatečen proizvod Soft Passione effetto balsamo - tečni deterdžent za pranje vune 1L.

Iz gore navedenog konstatovano je da nije bilo nepravilnosti.

S poštovanjem,

sanitarna inspektorica

Jelena Pajović

CRNA GORA

VLADA CRNE GORE

UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE

Odsjek zdravstveno sanitarne inspekcije

Broj: 0301/1-2019-117

Podgorica, 18.06.2019. godine

Savez slijepih Crne Gore

Podgorica

Ulica Njegoševa br. 6

PREDMET: Obavještenje o izvršenom inspekcijском nadzoru po inicijativama broj: 0301/2019-4388 od 07. 06. 2019. godine, broj: 0301/2019-4389 od 07. 06. 2019. godine, broj: 0301/2019-4382 od 07. 06. 2019. godine, broj: 0301/2019-4396 od 07. 06. 2019. godine, broj: 0301/2019-4380 od 07. 06. 2019 godine, broj: 0301/2019-4385 od 07. 06. 2019. godine, broj: 0301/2019-4370 od 07. 06. 2019. godine, broj: 0301/2019- 4376 od 07. 06. 2019. godine, broj: 0301/2019-4394 od 07. 06. 2019. godine, broj: 0301/2019-4409 od 10. 06. 2019. godine, broj: 0301/2019-4408 od 10. 06. 2019. godine, broj: 0301/2019-4404 od 10. 06. 2019. godine, broj: 0301/2019-4381 od 07. 06. 2019. godine, broj: 0301/2019-4390 od 07. 06. 2019.godine, broj: 0301/2019-4412 od 10. 06. 2019. godine,

broj: 0301/2019-4411 od 10. 06. 2019. godine, broj: 0301/2019- 4395 od 07. 06. 2019. godine, broj: 0301/2019-4387 od 07. 06. 2019. godine, broj: 0301/2019-4377 od 07. 06. 2019 godine, broj: 0301/2019-4379 od 07. 06. 2019. godine, broj: 0301/2019-4374 od 07. 06. 2019. godine, broj: 0301/2019-4410 od 10. 06. 2019. godine, broj: 0301/2019-4407 od 10. 06. 2019. godine i broj: 0301/2019-4384 od 07. 06.2019.godine, 0301/2019-4373 od 07. 06. 2019. godine i broj: 0301/2019-4383 od 07.06.2019 godine.

Upravi za inspekcijske poslove, dostavili ste gore navedene inicijative navodeći sledeće: „Upućujemo vam prijavu za sprovođenje inspekcijskog nadzora zbog kršenja Zakona o zaštiti potrošača, član 7 i Zakona o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom, član 11, koji se odnose na obilježavanje proizvoda Brajevim pismom, odnosno na dostupnost usluga i dobara pod jednakim uslovima. Molimo vas da postupite u skladu sa ovlašćenjima iz zakona i preduzmete odgovarajuće mjere protiv onih koji se o njega oglašavaju.”

Postupajući po predmetnim inicijativama sanitarna inspektorica je dana 13.06.2019. godine, obavila inspekcijski nadzor u prodajnom objektu „Aroma 104“ u Ulici Cetinjski put bb, koja posluje u okviru “Domaća trgovina” D.O.O. Podgorica i tom prilikom konstatovala sljedeće: Da je prodajni objekat „Aroma 104“ u Ulici Cetinjski put bb u Podgorici površin 1269 m<sup>2</sup> i da se u prodajnom dijelu, na policama, nalaze sljedeći proizvodi 1. Frosh- tečni deterdžent za pranje suđa Balsam Citrus od 750 ml, 3 komada; 2.Perwoll - tečni deterdžent za pranje veša Care&Repair, 900ml, zatečena količina 6 komada; 3. Omnio Bianco tečni deterdžent za pranje veša Muschio bianco 1,5L, zatečena količina 3 komada; 4. Time šampon za kosu,Breza, 1L zatečena količina 5 komada; 5. Persil tečni deterdžemnt za pranje veša,Color gel 1L, zatečena količina 16 komada; 6. Persil tečni deterdžent za pranje veša Sensitive gel 1L, zatečena količina 6 komada; 7. Frosh tečni deterdžent za pranje suđa veša, Liquid baby, zatečena količina 9 komada; 8. Persil tečni deterdžent za pranje veša,Power gw 1L, zatečena količina 17 komada; 9. Mer tečni deterdžent za pranje suđa, Extra Lemon, 900 ml, zatečena količina 9 komada; 10.Fairy tečni deterdžent za pranje suđa, Apple 1200 ml, zatečena količina 9 komada; 11.Fairy tečni deterdžent za pranje suđa pomergranate red orange 1350 ml, zatečena količina 1 komad,12.Likvi tečni deterdžent za pranje suđa, Balsam Aloe Vera 500 ml, zatečena količina 15 komada.13. Time tečni deterdžent za pranje suđa,Limun,1L zatečena količina 4 komada.

Navedeni proizvodi zatečeni na prodajnim policama nijesu imali obavještenje za potrošače koje se ističe na Brajevom pismu da bi bilo lako dostupno slabovidim licima, koja se služe Brajevim pismom, a što je propisano za navedene proizvode Pravilnikom o listi proizvoda, načinu isticanja i vrsti objekata u kojima se ističu obavještenja o robi na Brajevom pismu („Sl.list CG“, broj 30/17).

Kako je Zakonom o zaštiti potrošača članom 7 stav 5 propisano da se podaci o obavještenju o robi na određenim proizvodima i u određenim objektima moraju istaći i na Brajevom pismu, to se navedeni proizvodi privremeno stavljaju van prometa dok se ne obilježe u skladu sa propisima, o čemu je potrebno obavijestiti ovu inspekciju nakon obilježavanja.

Proizvodi: Time sensitive, tečni deterdžent za pranje suđa Apple 1L; Mer tečni deterdžent za pranje suđa Extra Apple, 900 ml; Pervvoll tečni deterdžent za pranje veša VVall&Delicates; Time šampon za kosu, kopriva 1L; Likvi tečni deterdžent za pranje suđa Fresh Lemon 1L; Fairy, tečni deterdžent za pranje suđa, Lemon 1200 ml; Likvi higienic tečni deterdžent za pranje suđa, orange 500 ml nijesu zatečeni u prodajnom objektu u momentu kontrole.

Proizvodi: Nila, tečni deterdžent za pranje veša Mixed color 1L; Tipso, tečni deterdžent za pranje suđa Extra 1L; Global, šampon za Parfum; Perwol tečni deterdžent za pranje veša Black &Fiber 2700 ml su bili označeni u skladu sa Pravilnikom o listi proizvoda, načinu isticanja i vrsti objekata u kojima se ističu obavještenja o robi na Brajevom pismu („Sl.list CG“, broj 30/17).

Inicijativa broj 0301/2019-4388 od 07.06.2019 godine i inicijativa broj 0301/2019- 4390 od 07.06.2019 godine se odnose na isti proizvod.

Zbog utvrđenih nepravilnosti kažnjeno je pravnoo i odgovorno lice novčanom kaznom u iznosu od 1700 eura.

S poštovanjem,

sanitarna inspektorica

Mersada Sutović

Tokom trajanja monitoringa, uputili smo i zahtjev za slobodan pristup informacijama Upravi za inspekcijske poslove, br.19-94, od 05.11.2019, kojim je tražena informacija o broju žalbi subjekata nadzora na utvrđene nepravilnosti i preduzete mjere u vezi kontrole obilježavanja proizvoda na Brajevom pismu. Iz Uprave su 07.11.2019.godine odgovorili da subjekti kontrole preko Uprave za inspekcijske poslove nijesu uložili nijednu žalbu.

	UKUPNO ODŠTAMPANO	PROSJEČNO ODŠTAMPAN O PO MJESECU	PROSJEČNO ODŠTAMPANO U PROCENTIMA	PROSJEČNO ODŠTAMPANO U PROCENTIMA
Ukupno	<b>3285540</b>	102673	100,00%	3,13%
od 01.2017 do 01.05.201 7	<b>603548</b>	150887	18,37%	4,59%
od 05.2017 do 07.2019	2229152	85737	67,85%	2,61%
od 07.2019 do 10.2019	<b>452840</b>	226420	13,78%	6,89%

Tabela 1: *Analiza o broju obilježenih proizvoda za period od 01.01.2017.do 01.10.2019. godine, koju je radio SSCG*

Iz Analize o broju obilježenih proizvoda za period od 01.01.2017.do 01.10.2019. godine, koju je radio SSCG, tabela 1, se vidi da se od usvajanja novog Pravilnika broj naljepnica povećava. Pravilnik je ponovo aktivirao priču o naljepnicama kao biznis barijeri. Jasno je protivljenje trgovaca naljepnicama na Brajevom pismu. Nejasna je i neprihvatljiva podrška političara ovakvim stavovima jer nijesu ni razgovarali sa predstavnicima SSCG o ovom problemu iako su od strane predstavnika SSCG više puta pozivani. Čak i da je tačno da naljepnice predstavljaju biznis barijeru a nije, predstavnici vlasti moraju poštovati Zakon koji usvojen njihovim glasovima. Isto važi i za Ministarstvo

ekonomije koje je u julu ove godine donijelo Pravilnik pa bi trebalo i da radi na njegovoj primjeni.

## ZAKLJUČAK

Ovaj monitoring izvještaj sačinjen je za potrebe projekta „Svi smo stvoreni jednaki“ koji ima za cilj stvaranje jednakih uslova u pristupu roba i usluga osobama sa invaliditetom. Analizom navedenog, može se zaključiti da je Crna Gora u posljednjoj deceniji usvojila afirmativna zakonska rješenja. Zbog novih zakonskih rješenja Crna Gora zauzima visoko mjesto u regionu. Usvojeni su Zakon o zabrani diskriminacije, Zakon o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom, Zakon o zaštiti potrošača itd. Potpisan je i ratifikovan veliki broj međunarodnih dokumenata koji na osnovu člana 9 Ustava CG imaju prioritet nad domaćim zakonodavstvom. Među ratifikovanim aktima posebno se ističe UN Konvencija o pravima lica sa invaliditetom, koja predstavlja najviši standard u zaštiti prava ovih osoba. Sa postignutim ne možemo biti zadovoljni. Podzakonski akti često ne prate afirmativna zakonska rješenja. U nekim novim zakonima nema normi koje su u skladu sa UN Konvencijom o pravima OSI, a sa implementacijom zakona u praksi se neopravdano kasni. Sama ministarstva ne čine dovoljno da se zakon iza koga stoje primijeni u praksi. Najočigledniji primjer je Zakon o zaštiti potrošača, čija se afirmativna rješenja neopravdano sužavaju a Ministarstvo ekonomije donosi Pravilnik koji ne samo što nije u skladu sa Zakonom već se njime vrši neposredna diskriminacija jer obilježavaju se samo dva proizvoda koji se mogu naći u marketima površine preko 500 m<sup>2</sup> a obilježava se 1/5 proizvoda. U julu ove godine došlo je do izmjene Pravilnika. Broj proizvoda je proširen na sve proizvode na ličnu higijenu i higijenu prostora uz obavezu trgovaca da obilježe 50% proizvoda a isto se moraju nalaziti u svim prodajnim objektima bez obzira na površinu. Ovakva izmjena Pravilnika predstavlja veliki napredak. Čini se da su donosioci odluka shvatili značaj obilježavanja proizvoda. Međutim, najnoviji događaji stvaraju nepovjerenje. Naime, trgovci ne samo da traže ukidanje Pravilnika već i brisanje norme iz

Zakona o zaštiti potrošača, a Ministarstvo ne čini ništa da obezbijedi primjenu Pravilnika koji je donijelo ili čini vrlo malo.

#### PREPORUKE:

1. Organizovati sastanak sa predstavnicima Ministarstva ekonomije u cilju nalaženja rješenja za primjenu Pravilnika.
2. Organizovati sastanke sa predstavnicima Privredne komore i Udruženjima trgovaca.
3. Organizovati sastanke sa predstavnicima poslaničkih klubova
4. Organizovati Okrugli sto na temu „Značaj obilježavanja proizvoda na Brajevom pismu“.



Ovaj dokument je izrađen uz finansijsku podršku Evropske unije. Njegov sadržaj je isključiva odgovornost Centra za zaštitu potrošača i Saveza slijepih Crne Gore i ne odražava nužno stavove Evropske unije.



Ministarstvo javne uprave

Ovaj dokument je izrađen uz finansijsku podršku Vlade Crne Gore, Ministarstva javne uprave. Stavovi izraženi u ovom dokumentu isključiva su odgovornost Centra za zaštitu potrošača i Saveza slijepih Crne Gore i ne odražavaju nužno stavove Ministarstva javne uprave.